

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR

MEHMET ÇETİN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2020/23944

Karar Tarihi : 3/10/2024

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Yılmaz AKÇİL

Raportör : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : Mehmet ÇETİN

Vekili : Av. Şehmus ULUÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, devlet memurluğundan çıkarılmaya ilişkin disiplin cezasının iptali talebiyle açılan davada sonuca etkili iddianın kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/7/2020 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar şöyledir:

6. Başvurucu, Bursa E tipi Ceza İnfaz Kurumunda infaz koruma memuru olarak görev yapmıştır.

A. Ceza Yargılamasına İlişkin Süreç

7. Kozan Cumhuriyet Başsavcılığının 5/1/2009 tarihli iddianamesiyle ihaleye fesat karıştırma ve basit yaralama suçlarından cezalandırılması talebiyle başvurucu hakkında Kozan Ağır Ceza Mahkemesinde (Ceza Mahkemesi) kamu davası açılmıştır.

8. Ceza Mahkemesi 24/7/2009 tarihli kararla başvurunun da aralarında olduğu sanıkların İdem-Dikilitaş köyleri öğrenci taşıma ihalesine cebir kullanmak suretiyle fesat karıştırdıkları kanaatine ulaşarak ihaleye fesat karıştırma suçundan 4 yıl 2 ay hapis cezasıyla cezalandırılmalarına, basit yaralama nedeniyle 2.000 TL adli para cezası verilmesine hükmetmiş, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar vermiştir.

9. Başvurucunun temyiz talebi üzerine Yargıtay 5. Ceza Dairesi 30/9/2013 tarihli kararla sanıklar hakkında ihaleye fesat karıştırma suçundan kurulan mahkûmiyet hükümlerinin onanmasına karar vermiştir.

10. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 11/4/2013 tarihli ve 6459 sayılı Kanun'un 12. maddesi ile değişiklik yapılan 235. maddesinin yeniden düzenlenmesi nedeniyle uyarılama yargılaması yapılması için dosya yeniden resen esasa alınmıştır.

11. Ceza Mahkemesi 18/11/2014 tarihli yeni kararla başvurunun da aralarında bulunduğu sanıklar hakkında ihaleye fesat karıştırma suçundan 1 yıl hapis cezasına hükmetmiş ve 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesi uyarınca da HAGB kararı vermiştir. Karar gerekçesinde, sanıkların suç kabul edilen eylemleri için suç tarihinde yürürlükte bulunan 5237 sayılı Kanun'un 235. maddesinin birinci fıkrasında 5 yıldan 12 yıla kadar hapis cezası öngörülmüşken Ceza Mahkemesinin kararından sonra kararın temyiz incelemesi aşamasında yürürlüğe giren 6459 sayılı Kanun ile 5237 sayılı Kanun'un 235. maddesinin birinci fıkrasında hem ceza miktarlarında hem de suçun unsurlarında değişikliğe gidildiği, buna göre 3 yıldan 7 yıla kadar hapis cezası öngörüldüğü belirtilmiştir.

12. Başvurucunun itiraz talebi, Ceza Mahkemesinin 15/11/2021 tarihli kararıyla HAGB'ye yönelik kararlarda düzeltmeyi gerektiren bir husus bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Anılan karara da itiraz edilmesi üzerine Ceyhan 1. Ağır Ceza Mahkemesi 3/12/2021 tarihli kesin olmak üzere ret kararı vermiştir.

B. Bireysel Başvuruya Konu Yargılama Süreci

13. Başvurucu hakkında ceza soruşturmasıyla bağlantılı olarak Adalet Bakanlığı Yüksek Disiplin Kurulu tarafından idari soruşturma başlatılmıştır. Başvurucunun memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelikte disiplin suçu işlediği gerekçesiyle 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesi uyarınca başvurunun 28/6/2010 tarihinde devlet memurluğundan çıkarılmasına karar verilmiştir.

14. Başvurucu, devlet memurluğundan çıkarılma işleminin iptali talebiyle Bursa 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmıştır.

15. İdare Mahkemesi 26/10/2011 tarihincé davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Olayda, davacının ihaleye fesat karıştırmak ve basit yaralama suçlaması ile hakkında yapılan adli soruşturma sonucunda açılan davada Kozan Ağır Ceza Mahkemesinin 24/07/2009 tarih ve Dosya No: 2009/7 Karar No:2009/137 sayılı kararı ile 4 yıl 2ay hapis cezası ile cezalandırıldığı görülmekte olup, davacının mahkum olduğu ihaleye fesat karıştırmak suçunun 657 Sayılı Kanunun 125/E-f maddesi kapsamında bir fiil ve davranış olması karşısında tesis edilen dava konusu işlemden hukuka aykırılık bulunmamaktadır."

16. Başvurucunun temyiz talebini Danıştay Beşinci Dairesi 12/1/2017 tarihinde reddederek onama kararı vermiştir.

17. Başvurucu; hakkında verilen 4 yıl 2 ay hapis cezasının kaldırıldığını, uyarılama yargılaması yapılarak hakkında HAGB kararı verildiğini, bu nedenle İdare Mahkemesi kararının hatalı olduğunu, HAGB kararının memuriyete engel teşkil etmediğini belirterek karar düzeltme talebinde bulunmuştur.

18. Başvurucunun karar düzeltme talebi 9/3/2020 tarihinde Danıştay Beşinci Dairesi tarafından reddedilmiştir. Karar, başvurucuya 15/6/2020 tarihinde tebliğ edilmiştir.

19. Başvurucu 16/7/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

20. 657 sayılı Kanun'un "Disiplin cezalarının çeşitleri ile ceza uygulanacak fiil ve haller" kenar başlıklı 125. maddesinin devlet memurluğundan çıkarma cezasını düzenleyen (E) bendinin (g) alt bendi şöyledir:

"E - Devlet memurluğundan çıkarma : Bir daha Devlet memurluğuna atanmamak üzere memurluktan çıkarmaktır.

Devlet memurluğundan çıkarma cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

...

g) Memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak,

..."

21. 5237 sayılı Kanun'un 235. maddesinin (1) numaralı fıkrasının 6459 sayılı Kanun'la değiştirilmeden önceki hâli şöyledir:

"(1) Kamu kurum veya kuruluşları adına yapılan mal veya hizmet alım veya satımlarına ya da kiralamalara ilişkin ihaleler ile yapım ihalelerine fesat karıştıran kişi, beş yıldan oniki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

22. 5237 sayılı Kanun'un 235. maddesinin (1) numaralı fıkrasının yürürlükteki hâli şöyledir:

"(1) Kamu kurumu veya kuruluşları adına yapılan mal veya hizmet alım veya satımlarına ya da kiralamalara ilişkin ihaleler ile yapım ihalelerine fesat karıştıran kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

23. 5271 sayılı Kanun'un (Anayasa Mahkemesinin 1/6/2023 tarihli ve E.2022/120, K.2023/107 sayılı kararı ile kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra (1/8/2024 tarihinde) geçerli olmak üzere iptal edilmiş olmakla birlikte somut başvuru sırasında yürürlükte olan) 231. maddesinin (5) numaralı fıkrasının son cümlesi şöyledir:

"Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade eder."

B. Yargıtay İçtihadı

24. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun HAGB kurumunun niteliğine yer verilen 1/2/2012 tarihli ve E.2011/19-639, K.2012/30 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararı ile kurulan hüküm, belli bir süre sanık hakkında hüküm ifade etmemekte, herhangi bir sonuç doğurmamaktadır. Sanık bulunduğu hal üzere bırakılmakta, aynen yargılanan kimsenin durumunda kalmakta ve yapılan yargılama geçici bir süre askıda kalmaktadır. Askı süresi boyunca, yargılanan kimsenin sanık sıfatı devam eder ise de, hiçbir şekilde bu kimse hükümlü sayılamaz."

25. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 23/10/2018 tarihli ve E.2017/4-1353, K.2018/1552 sayılı ile 31/1/2019 tarihli ve E.2017/13-681, K.2019/46 sayılı kararlarında da HAGB kurumuna yönelik olarak yukarıda alıntısı yapılan kararla aynı nitelendirmeye yer verilmiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

26. Anayasa Mahkemesinin 3/10/2024 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

27. Başvurucu; hakkında verilen hapis cezasının uyarılama yargılamasıyla HAGB kararına dönüştürüldüğünü, idari yargıdaki süreç devam ederken oluşan bu yeni durum karşısında devlet memurluğundan çıkarılmasının hukuksal dayanağının ortadan kalktığını, uyumsuzluğun esasını etkileyen bu kararı Danıştay incelemesinde ileri sürmesine rağmen bu konuda karar gerekçesinde bir açıklama yapılmadığını belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

28. Bakanlık görüşünde, masumiyet karinesi yönüyle değerlendirme yapılmış; Mahkemenin ceza davasının sonucundan bağımsız olarak ve başvurusunun ceza yargılamasına konu olan eyleminin niteliği ve tanık ifadelerini dikkate alarak işlem tesis ettiği ifade edilmiştir. Mahkemenin ceza davasının sonucuna değil sadece yargılanmasına neden olan suçun vasfı ve mahiyeti ile başvurusunun atanacağı görevin niteliklerine atıf yaptığı belirtilmiştir. Masumiyet karinesi ilkesinin ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği açıklanmıştır.

29. Başvurucu; Bakanlık görüşüne katılmadığını, hiçbir hukuki sonuç doğurmayacak olan HAGB kararının idari uyumsuzlukta dikkate alınarak aleyhine delil olarak kullanılmasının masumiyet karinesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

30. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

31. Anayasa Mahkemesi olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağılı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurunun iddiası adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

32. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

33. Anayasa Mahkemesinin daha önceki kararlarında da belirtildiği üzere Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının gerekçeli karar hakkı güvencesini de kapsadığının kabul edilmesi gerekir (*Abdullah Topçu*, B. No: 2014/8868, 19/4/2017, § 75).

34. Nitekim Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında da “*Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.*” denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Anayasa'nın bütünlüğü ilkesi gereği anılan Anayasa kuralı da gerekçeli karar hakkının değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulmalıdır (*Abdullah Topçu*, § 76).

35. Gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Bu hak, tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddiaların kurallara uygun biçimde incelenip incelenmediğini bilmelerinin ve demokratik bir toplumda kendileriyle ilgili verilen yargı kararlarının sebeplerini öğrenmelerinin sağlanması için de gereklidir (*Sencer Başat ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

36. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz ancak derece mahkemeleri, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilse de (*Yasemin Ekşi*, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) derece mahkemelerinin davanın esas sorunlarını inceledikleri gerekçeli karardan anlaşılmalıdır.

37. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve koşullarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile cevap verilmesi gerekir (*Sencer Başat ve diğerleri*, §§ 35, 39).

38. Ayrıca kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemenin kararını uygun bulması hâlinde bunu ya aynı gerekçeyi kullanarak ya da bir atıfla kararına yansıtması yeterlidir. Burada önemli olan husus; temyiz mercisinin bir şekilde temyizde dile getirilmiş ana unsurları incelediğini, derece mahkemesinin kararını inceleyerek onadığını veya bozduğunu göstermesidir (*Yasemin Ekşi*, § 57).

39. Derece mahkemesi kararında esaslı iddiaların karşılanmaması veya bu iddialara makul bir gerekçe ile cevap verilmemesi hâlinde ise kanun yolu incelemesi yapan mercinin -aynı iddiaların kendisi önünde de ileri sürülmesi hâlinde- ilgili iddialara yönelik atf yapacağı bir ilk derece mahkemesi değerlendirmesi söz konusu olmayacaktır. Bu durumda kanun yolu incelemesi yapan mercinin davayla doğrudan ilgili olan bu hususları ayrıca değerlendirecek makul bir gerekçe ile cevap vermesi anayasal yükümlülük gereğidir (*Ümmüğülsüm Salgar* [GK], B. No: 2016/12847, 21/10/2021, § 69). Ayrıca yargılama sürecinde dosya kanun yolu incelemesindeyken yeni bir hukuki durum oluştuğunda ilk derece mahkemesince bu konuda bir değerlendirme yapılmamış olacağından kanun yolu incelemesi yapan merci -ileri sürülmesi hâlinde- ilgili iddialara yönelik atf yapacağı bir ilk derece mahkemesi kararı olamayacağından bu hususları ayrıca değerlendirecek makul bir gerekçe ile cevap vermelidir.

40. Öte yandan bireysel başvuru yolunun ikincillik niteliği gereği, ilgili mevzuatı yorumlamak derece mahkemelerinin görevi olup Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruda incelediği husus derece mahkemelerinin gerekçelerine esas yorumun Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlükleri ihlal edip etmediğidir (*Şeyma Kayaoğlu*, B. No: 2014/5491, 5/7/2017, § 53).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

41. Başvuruya konu olayda başvuru, ihaleye fesat karıştırma ve basit yaralama suçundan yargılanmış; 24/7/2009 tarihinde başvuru ihaleye fesat karıştırma suçundan 4 yıl 2 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Ceza soruşturmasıyla bağlantılı olarak başvuru hakkında disiplin soruşturması da başlatılmış, 28/6/2010 tarihinde başvuru devlet memurluğundan çıkarılmasına karar verilmiştir.

42. Başvurucunun devlet memurluğundan çıkarılma işleminin iptali talebiyle İdare Mahkemesinde açtığı dava 26/10/2011 tarihinde reddedilmiştir. Mahkeme gerekçeli kararında 24/7/2009 tarihli Ceza Mahkemesi kararına atf yaparak başvuru mahkûmiyetinin bulunduğunu vurgulamış, ihaleye fesat karıştırmak suçunun memuriyetle bağdaşmayacak bir eylem olduğunu belirtmiştir (bkz. § 15).

43. İdare Mahkemesi kararından sonra dosya temyiz incelemesindeyken 30/4/2013 tarihinde 6459 sayılı Kanun yürürlüğe girmiş ve anılan Kanun'la 5237 sayılı Kanun'un 235. maddesinde yer alan ihaleye fesat karıştırma suçunun hem ceza miktarlarında hem de suçun unsurlarında değişikliğe gidilmiştir. Bu yeni durum üzerine Ceza Mahkemesi resen uyarlama yargılamasına başlamış, 18/11/2014 tarihli yeni kararlar başvuru ihaleye fesat karıştırma suçundan 1 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiş, hükmün açıklanmasını geri bırakmıştır. Danıştay Beşinci Dairesi 12/1/2017 tarihinde başvuru temyiz talebini reddederek onama kararı vermiştir.

44. Karar düzeltme dilekçesinde başvuru; hakkındaki hapis cezasının kaldırıldığını, uyarlama yargılamasıyla HAGB kararı verildiğini, İdare Mahkemesi kararının hatalı olduğunu, HAGB kararının memuriyete engel olmadığını ileri sürerek karar düzeltme talebinde bulunmuştur. Karar düzeltmeye ilişkin verilen gerekçeli kararda söz konusu iddialara yönelik herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Başvurucunun ileri sürdüğü iddialar, kanun yolu mercince karşılanmamıştır.

45. Başvurucu, temyiz ve karar düzeltme kararının gerekçesiz olmasından ve hiçbir gerekçeye yer verilmeksizin itirazlarının reddedilmesinden yakınmaktadır. Yukarıda yer verilen genel ilkeler kapsamında öncelikle başvurunun belirtilen iddialarının davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte esaslı iddialar olup olmadığı ve söz konusu iddiaların açıkça cevaplandırılmasının gerekip gerekmediği incelenmelidir.

46. HAGB, erteleme ve kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar gibi hükmün ve cezanın bireyselleştirilmesi kurumlarından biridir. Hâkim, sanık hakkında mahkûmiyet hükmü kurmakla beraber hükmü açıklamamakta; sanığı belirli bir süre denetim altında tutmaktadır. Sanık, denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlemediği ve mahkemece öngörülen denetimli serbestlik tedbirine uygun davrandığı takdirde açıklanması geri bırakılan mahkûmiyet hükmü ortadan kaldırılmaktadır (*Şevki Ozan Büyükkaya*, B. No: 2018/24012, 31/3/2022, § 34).

47. Yukarıda yer verilen Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararlarında HAGB kurumunun niteliği değerlendirilmiş, HAGB kararı ile kurulan hükmün belirli bir süre sanık hakkında hüküm ifade etmediği ve herhangi bir sonuç doğurmadığı belirtilmiştir. Yine sanığın bulunduğu hâl üzere bırakıldığı, aynen yargılanan kimsenin durumunda kaldığı ve yapılan yargılamanın geçici bir süre askıda kaldığı vurgulanmıştır. Yargılanan kimsenin askı süresi boyunca sanık sıfatı devam etmekte ise de hiçbir şekilde bu kimsenin hükümlü sayılamayacağı değerlendirmesinde bulunulmuştur (bkz. §§ 24, 25).

48. Başvuruya konu uyumsuzlukta ise HAGB ile kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmayacağına yönelik olarak 5271 sayılı Kanun'da yer alan düzenlemeye ve başvurunun bu hususu ileri sürmesine karşın kanun yolu merciince bu konuda ayrıca değerlendirme yapılmadan derece mahkemesi kararının usule uygun olduğuna karar verilmiştir.

49. Somut olayda ise derece mahkemesi kararının gerekçesine bakıldığında kararın mahkûmiyet hükmüne dayandığı görülmekte ancak kararın verildiği tarih itibarıyla başvuru hakkında mahkûmiyet hükmünün olduğuna ve gerekçede bu karara atıf yapılmasında sorun bulunmamaktadır. Burada değerlendirilmesi gereken mesele, başvurunun memuriyetinin sona erdirilmesi işlemine karşı açılan dava kanun yolu incelemesi aşamasındayken ortaya çıkan yeni hukuki durum (HAGB kararı) yargılamanın sonucu değiştirebilecek ve sonuca etkili olabileceksen ileri sürülmesine rağmen söz konusu temel argümanların kanun yolu mahkemesince incelenmediği ve gerekçeli kararda anılan hususlara yönelik herhangi bir değerlendirmede bulunulmadığıdır. Bu kapsamda uyumsuzluğa yönelik temel meseleler kanun yolu mahkemesince gerekçeli kararda tartışılmamıştır.

50. Kural olarak derece mahkemesi kararında esasa ilişkin hususlarda yeterli gerekçe olması hâlinde temyiz merciince bu karara atıf yapılarak değerlendirme yapılması makul görülebilir. İlk derece mahkemesi kararında gerekçe olmadığı hâllerde ise başvurucular tarafından ileri sürülen esaslı itirazların temyiz mercii tarafından gerekçeli bir şekilde karşılanması gerekir. Somut olayda başvurunun temel iddialarının ilk derece mahkemesi aşamasında ortaya çıkmadığı, dolayısıyla sonradan ortaya çıkan bu duruma ilişkin kararda tartışılmamasına ve gerekçe oluşturulmamasına rağmen başvurunun ileri sürdüğü esaslı iddiaların temyiz merciince de karşılanmadığı görülmüştür. Bu durumun yargılamayı bir bütün hâlinde adil olmaktan çıkardığı değerlendirilmiştir.

51. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

52. Başvurucu; masumiyet karinesinin, mahkemeye erişim hakkının ve hakkaniyete uygun yargılanma hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bununla birlikte gerekçeli karar hakkı yönünden ihlal kararı verildiğinden anılan ihlal iddialarının incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

53. Başvurucu, yargılamanın makul süre içinde tamamlanmadığından şikâyet etmektedir.

54. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan *Veysi Ado* ([GK] B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

55. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

56. Başvurucu, yeniden yargılama yapılması ile 200.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

57. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği mahkemece yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (*Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

58. İhlalin tespiti ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK BULUNMADIĞINA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla yeniden yargılama yapılması için Danıştay Beşinci Dairesine (E.2017/11750 ve E.2020/1806 sayılı kararlarla ilgili) iletilmek üzere Bursa 1. İdare Mahkemesine (E.2010/979, K.2011/1346) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 446,90 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/10/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.